

centrum adiktologie

PSYCHIATRICKÉ KLINIKY

1. LF A VFN

UNIVERZITA KARLOVA

V PRAZE

Drogová situace, výhledy a opatření

MUDr. Tomáš Zábranský, Ph.D.

Seminář „Drogy – hrozba dneška?“ Praha, NHÚ, 23/1/2008

Struktura prezentace

- Souhrn současné drogové situace v ČR (pro podrobnosti viz tištěná verze Občana v síti)
- Aktuální výhledy, možná opatření
- Čeho se snaží dosáhnout racionální drogová politika?
- Jaké jsou zásady plánování efektivní intervence?
- Jaká jsou možná systémová opatření na mezinárodní úrovni?

Současná drogová situace v ČR – hlavní charakteristiky

- Z veřejnozdravotního pohledu zřejmě na dlouho nejlepší
 - Divergence mezi rozsahem rekreačního (velmi vysoké) a problémového (velmi nízké) užívání napříč věkovými kohortami
 - Vysoká dostupnost (stabilní ceny drog při zvyšující se kupní síle)
 - 20.000 PUD pervitin, 10.000 opiáty (z toho cca 3.000 nelegálně užívaná farmaka)
 - Velmi nízká úmrtnost na předávkování (nejčastěji těžké látky)
 - Nízká seroprevalence BBDs

Současná drogová situace v ČR – hlavní charakteristiky

- Dlouhodobě ca 8 tisíc uživatelů drog v léčbě
- Cca 4 tisíce každoročně požádá o léčbu poprvé => 4 tisíce „vyléčeny“
- Cca 70 % PUD v kontaktu s institucí / službou
- Zabavené drogy: v řádu 0,4 – 2 % spotřeby (podle drogy)

Veřejné výdaje v souvislosti s nelegálními drogami

Účelově určené a neurčené výdaje státního a územních rozpočtů
na protidrogovou politiku v r. 2006 podle COFOG (mil. Kč) (zdroj: NMS 2006)

Kód	Název položky	Účelově určené výdaje	Účelově neurčené výdaje	Celkem
3.1	Policejní ochrana	130*	3 319	3 449
3.3	Státní zastupitelství	0	219	219
	Soudy	0	263	263
3.4	Vězeňská správa a vězeňský provoz	41	1 094	1 134
7.1	Léčiva a zdravotnické prostředky	335	0	441
7.2	Ambulantní zdravotní péče		12	
7.3	Ústavní zdravotní péče		93	
7.4	Veřejné zdravotnické služby	0	11	11
–	Celkem	506	5 011	5 517

Trendy a prognózy

- Sklizeň opia / výroba heroinu v Afghánistánu přesahuje odhadovanou celosvětovou spotřebu o 1/3
 - Nárůst užívání, úmrtí a HIV/AIDS v zemích Střední Asie => Ruska => první známky na Ukrajině
- Ceny kokainu v USA v roční perspektivě na historickém minimu => expanze do EU
- Celosvětový nárůst zneužívání psychotropních – zejména sedativních a opiátových – farmak
- Divoká karta: amfetaminy, fentanyl atd. z Číny

Trendy a prognózy

- Zvyšující se rekreační užívání konopí a jeho domácí pěstitelství, opadající módní vlna extáze
- Policejní pokusy o (nechtěnou) homogenizaci atomizovaného trhu s pervitinem
- Migrace z HIV/VHC vysokoprevalenčních oblastí (Ukrajina, Rusko, Kavkaz, Střední Asie)

Možná opatření

- Existující / zaváděná
 - Kontrola preskripce substitučních HVLP (+ rozšíření „farmakopalety“)
 - Standardizace a akreditace drogových služeb
 - Výdejní limity pro léky obsahující pseudo/efedrin
 - Specializované služby pro imigranty (?)
- Diskutovaná (s rezistencí)
 - Zohlednění kvality / certifikace primární prevence
 - Kontrolovaná preskripce „všech zneužitelných“ léků
 - Stažení některých preparátů z trhu a jejich nahrazení „bezpečnějšími“
 - Systematická evaluace VŠECH složek drogové politiky

Racionální drogová politika

- V širším pohledu je snižování (ideálně eliminace) škod vůdčím principem jakékoliv funkční politiky
- Výše společenských škod (zahrnujících škody individuální) je výsledkem součtu součinů rozsahu rizikového chování každého drogy užívajícího jedince a míry jeho rizikovosti:

$$= \sum_{i=1}^n (M_i \times R_i)$$

Tři široké strategie snižování škod

Orientované na snížení užívání

- Snižování nabídky
 - Regulace
 - Represe
- Snižování poptávky
 - Prevence
 - Léčba
 - Bez použití legálních psychofarmak
 - S krátkodobým nebo dlouhodobým užíváním legálních psychofarmak

Orientované na snížení rizik

- Harm reduction
 - Snaží se
 - Snížit rizikovost daného rizikového chování
 - Snížit rozšíření nejrizikovějších způsobů chování a nahradit je méně rizikovými
 - Odvrátit rychlou intervencí negativní následky rizikového chování
 - Snížit rizikovost kontextu konkrétního rizikového chování

Svět není jednoduchý

- Intervence, snižující celkový objem rizikového chování (např. užívání drog), mohou zvyšovat míru rizikovosti („zbylého“) chování a v konečném důsledku vyústit ve větší škody (např. pro uživatele drog i pro společnost)
- Intervence, snižující riziko, mohou odstranit „odstrašující faktor“ a tedy zvýšit rozsah rizikového chování (např. experimentování s drogami) a v konečném důsledku vyústit ve větší škody (pro uživatele drog i pro společnost)
- Z veřejnozdravotního (společenského) pohledu není otázkou „léčbu nebo represí nebo harm reduction?“ ale „jak namíchat kombinaci, která je nejméně nákladná a ústí v nejmenší škody?“ čili „jaká kombinace má nejvyšší poměr odvrácených škod k nákladům?“
- *Primum non nocere*

Jak se vyvíjí intervence (nebo jakýkoliv projekt – třeba finanční produkt)

- Návrh projektu
- Odborná diskuse a oponentura
- Úprava projektu
- Ověření účinnosti na pilotním vzorku
- Úprava projektu
- Spuštění ostré fáze

Čas k zamyšlení

- UNGASS 1998
 - Signatáři se zavazují (...) podstatně snížit užívání drog
 - Signatáři se zavazují (...) podstatně snížit pěstování a výrobu drog
- 2008-2009
 - Evaluace UNGASS
 - Předpokládá se nová rezoluce
 - Změna režimu / postupné kroky k efektivnější regulaci?

Děkuji za pozornost!

twz@adiktologie.cz

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN
EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM,
ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
A Z ROZPOČTU HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

